
**СТРАТЕШКИ ПЛАН
ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА
ГРАДА НОВОГ САДА
2020 - 2026**

Јул, 2019

Јул, 2019

САЖЕТАК

У развоју Историјског архива Града Новог Сада могу се уочити две фазе: прва почиње његовим оснивањем 1954. године, а друга уселењем у нову, изузетно функционалну зграду 2014. године, која омогућава обављање архиварске делатности на изузетно високом нивоу. Архив врши заштиту архивске грађе и регистратурског материјала на подручју Града Новог Сада са Петроварадином и општина: Бачка Паланка, Бачки Петровац, Беочин, Врбас, Тител, Темерин, Сремски Карловци и Жабаљ.

Током процеса стратешког планирања као кључне снаге институције идентификовани су: одличан објекат и услови за чување архивске грађе; образован стручни кадар; добра техничка опремљеност; квалитет архивске грађе и добра атмосфера у колективу. Уочене су и кључне слабости, на чијем је превазилажењу потребно радити током планског периода. Оне укључују недовољан број стручних радника; неповољну старосну структуру запослених; доста велику количину несрећене архивске грађе; непостојање рачуноводства у самој установи; недовољне капацитете за писање и реализацију пројектата; непостојање педагошке службе у оквиру Архива и недовољно познавање страних језика међу запосленима, посебно оних на којима се налази архивска грађа (немачки, мађарски, латински). Као прилике за успешан развој делатности Архива идентификовани су добра сарадња са установама културе и образовања у Новом Саду, Војводини, Србији и у непосредном међународном окружењу; добра комуникација са оснивачем и солидно финансирање од стране оснивача; прилике везане за титулу Европске престонице културе у 2021. години; постојање фондова за прекограничну сарадњу; допринос информационих технологија бољој видљивости Архива и његовог рада и процес дигитализације као облик заштите архивске грађе. Док су као претње за деловање уочени забрана запошљавања у државним установама; губитак радних места услед одласка радника у пензију; усвајање предлога Закона о архивима у садашњем облику; неусклађеност закона који се тичу делатности заштите културних добара; могућа промена оснивача и технолошки изазови дигитализације.

За плански период до 2024. године пројектовано је осам стратешких циљева: 1. Запошљавање стручних кадрова; 2. Сређивање несрећене архивске грађе; 3. Јачање технолошке опремљености установе; 4. Дигитализација архивске грађе; 5. Формирање рестаураторске и конзерваторске радионице и књиговезнице у оквиру Историјског Архива Града Новог Сада; 6. Јачање капацитета запослених за писање и реализацију пројектата; 7. Унапређење сарадње са корисницима кроз едукацију и увођење педагошке службе; и 8. Повећање видљивости Архива кроз уступање простора културним програмима, унапређење веб странице и коришћење друштвених мрежа. Урађен је акциони план за прву годину реализације стратешког плана, направљени су и планови мониторинга и

евалуације постигнутих резултата, као и детаљан план комуницирања стратешког плана стручној и широј јавности.

ОПИС ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Историјски архив Града Новог Сада је основан 21. маја 1954. године решењем Народног одбора Града Новог Сада и као привремено решење за радне просторије и депое додељени су му објекти на Тврђави на Петроварадину. У питању су били објекти који су претходно служили као војне касарне, што јасно наводи на закључак да нису испуњавали ни минимум услова за квалитетно чување архивске грађе.

Захваљујући огромном напору Града Новог Сада, у периоду од новембра 2011. до децембра 2014. године изграђена је нова зграда Архива. Корисна површина објекта је 7.856,45 м² и поред 14 депоа који заузимају 3.300 м², он поседује и све друге пратеће садржаје за несметано функционисање установе и савремен начин чувања и презентације архивске грађе.

Архив врши заштиту архивске грађе и регистратурског материјала ван Архива у регистратурама органа, привредних друштава, удружења, установа и других стваралаца и ималаца архивске грађе и регистратурског материјала на подручју Града Новог Сада са Петроварадином и општина: Бачка Паланка, Бачки Петровац, Беочин, Врбас, Тител, Темерин, Сремски Карловци и Жабаљ.

Документи који се налазе у фондовима и збиркама Историјског архива Града Новог Сада обухватају временски период од средине XVIII века до данашњих дана и представљају извор података значајних за политичку, културну, привредну и црквену историју Новог Сада и околних општина.

Од оснивања Архива примљено је преко 60 фондова из периода Хабзбуршке монархије. Од овог броја је 17 фондова органа управе (општина) за период до 1918. године - сви ови фондови су категорисани као архивска грађа од великог значаја. Поред фондова управе, из овог периода Архив поседује и фондове школа, судова и јавних бележника. Из овог периода датирају и најзначајнији фондови нашег архива: *Магистрат Слободног краљевског града Новог Сада 1748–1918.* који има статус фонда од изузетног значаја и *Карловачка гимназија и Гимназија Ј. Ј. Змај* (некадашња Српска православна велика гимназија у Новом Саду), најстарије средњошколске установе код Срба. Сви фондови из периода до 1918. године су сређени и доступни за коришћење, али је архивска грађа у тим фондовима делимично оштећена и некомплетна. Грађа Магистрата је великим делом аналитички обрађена и могуће ју је електронски претраживати.

За период између два светска рата Архив је прикупио преко 100 фондова архивске грађе. Углавном су то фондови управе, судова, школа и јавних бележника, а мањим делом привредни фондови. Сви фондови из овог периода су сређени и могу се користити. Језик грађе је најчешће српски. Најзначајнији фонд из овог периода је свакако фонд *Градско поглаварство Нови Сад 1919 – 1941.*

За период Другог светског рата и окупације, Архив поседује 40 фондова од којих се по свом значају истичу *Команда града Новог Сада 1941*, *Градско начелство Слободног краљевског града Новог Сада 1941–1944.* и *Велики Жупан Слободног краљевског града Новог Сада 1941–1944.* Грађа из овог периода је срећена, у великој мери аналитички обрађена и може се електронски претраживати.

Највише грађе, преко 800 фондова, Архив има за периода после Другог светског рата. За овај период карактеристично је да има највише фондова органа управе и привредних субјеката.

На основу важећег Правилника о организацији и систематизацији послова, бр.031-729 од 21. децембра 2018. године Архив има три организационе јединице – одељења: Одељење за документацију, информације, коришћење и заштиту архивске грађе ван Архива, Одељење за обраду, заштиту и сређивање архивске грађе у Архиву, и Одељења за заједничке послове. У Архиву је тренутно на неодређено време запослено 18 лица, укључујући и директора.

ОПИС ПРОЦЕСА СТРАТЕШКОГ ПЛАНИРАЊА

Процес стратешког планирања реализован је у периоду мај – јул 2019. године. Почео је радионицом коју је 9. маја у просторијама Архива одржао модератор др Предраг Цветичанин. У оквиру радионице одржано је најпре предавање о основама процеса стратешког планирања у коме је учествовала већина чланова колектива, да би потом уједно састављен од пет чланова, направио најпре план процеса стратешког планирања и договорио поделу послова међу члановима тима. Потом је урађена SWOT анализа у којој су идентификоване снаге и слабости институције, као и прилике и претње за њен развој у окружењу. Након тога су, уз коришћење матрице за SPIDER WEB анализу, утврђени кључни ресурси на које се Историјски архив Града Новог Сада може ослонити у даљем раду, као и ресурси којима је неопходно унапређење и побољшање. На крају, применом TOWS матрице издвојене су стратешке теме у односу на које је било потребно дефинисати стратешке циљеве за наредни период. Наставак процеса стратешког планирања одвијао се, потом, кроз консултације са ментором преко e-mail-ова и апликације Skype. Радна група Архива је најпре, до краја маја, образложила резултате SWOT анализе, а затим и идентификовала стратешке циљеве за наредни седмогодишњи период. У прве две недеље јуна урађена је финансијска анализа пословања Архива за претходне три године, да би на основу свих ових елемената била направљена прва скица стратешког плана. До краја јуна, скица је дискутована са свим члановима колектива, да би финалне измене биле унете почетком јула 2019. године и потом презентоване јавности.

АНАЛИЗА СТРАТЕШКИХ ПОДАТАКА

У оквиру друге фазе стратешког планирања урађена је анализа снага и слабости саме институције, као и прилика и претњи за њен развој у окружењу. Током овог процеса коришћене су SWOT и SPIDER WEB анализа и оне су доста јасно указале и на одређене

добро развијене капацитете Историјског архива Града Новог Сада и на потребу за унапређењем одређених ресурса.

Као кључне снаге институције идентификовани су:

1) Одличан објекат и услови за чување архивске грађе

Историјски архив Града Новог Сада располаже објектом који се може сматрати једним од најбољих у земљи. Саграђен 2014. године, он омогућава поштовање свих стандарда архивистичке струке. Корисна површина објекта је 7.856,45 м² и поред 14 депоа који заузимају 3.300 м², поседује и све друге пратеће садржаје за несметано функционисање и савремен начин чувања и презентације архивске грађе (изложбени хол, конференцијску салу, просторију за дератизацију и пријем грађе, просторију за конзервацију).

2) Образован стручни кадар

Тренутно у историјском архиву Града Новог Сада ради четворо архивских саветника са тенденцијом повећања за још два стручњака у овом звању у наредне две године. Међу запосленима је двоје магистара, десеторо са завршеним основним студијама (углавном историјских наука) и шест запослених са средњом стручном спремом. Дугогодишње искуство запослених свакако представља значајну снагу овог колектива.

3) Добра техничка опремљеност

Поред нове зграде, у периоду 2014-2019. године, депои Архива су опремљени мобилним полицама и сваки од депоа има свој систем за гашење пожара и климатизацију, што све омогућава најбоље услове за чување архивске грађе. Такође, изложбени салон је опремљен са 30 штафелаја, 12 покретних паноа, 10 витрина и кукицама за качење, чиме је постао један од бољих изложбених салона у Новом Саду. Конференцијска сала је опремљена смарт таблом, озвучењем и једним телевизором што омогућава одржавање промоција, предавања и конференција.

4) Квалитет архивске грађе

Архив тренутно поседује 954 фонда у којима се чува архивска грађа која сведочи о развоју Новог Сада, као и јужне Бачке. Од оснивања Архива примљено је преко 60 фондова из периода Хабзбуршке монархије. Од овог броја је 17 фондова органа управе (општина) за период до 1918. године и сви ови фондови су категорисани као архивска грађа од великог значаја. За период између два светска рата Архив је прикупљао преко 100 фондова архивске грађе, а за период Другог светског рата и окупације, Архив поседује 40 фондова који уједно представљају и најважније фондове Архива.

5) Добра атмосфера у колективу

Као једну од снага Историјског архива Град Новог Сада треба истаћи и добру атмосферу у колективу. Томе вероватно доприносе и добри услови рада, али су добра атмосфера и

односи међусобног поштовања свакако једна од традиција која се негује у Архиву. Овом квалитету је свакако допринео и дугогодишњи заједнички рад, а све то олакшава обављање сложених професионалних задатака које колектив обавља.

Током анализа идентификован је и одређен број слабости, које би требало унапредити и тиме предупредити и избећи последице које би из њих могле да уследе:

1) Недовољан број стручних радника

До октобра 2014. године, када је троје запослених лица из Одељења за заједничке послове стекло услов за одлазак у старосну пензију (шеф рачунодства, административни радник – дактилограф и спремачица), Архив је имао 21 извршиоца. С обзиром на ограничења у погледу запошљавања у јавном сектору, у складу са Уредбом о поступку за прибављање сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава, наведена радна места су прво остала упражњена и непопуњена. Затим је, 2017. године још једно лице напустило Архив кроз споразумни раскид уговора о раду (архивски помоћник). На основу Одлуке Града Новог Сада о максималном броју запослених, Архиву је припало 18 лица, што је мањи број него што је Архив имао 1969. године и што не омогућава ни обављање редовних активности установе, а сасвим извесно не дозвољава пуно коришћење капацитета које би колектив могао да развије.

2) Старосна структура запослених

У неповољне чиниоце спада и старосна структура запослених. У Архиву тренутно ради 12 лица старости између 36 и 50 година и шест лица старости између 51 и 65 година. Међу стално запосленима најмлађе лице има 41 годину. Како не постоји формално образовање за обављање архивске делатности, то подразумева да кадрови хуманистичког усмерења и образовања долазе у Архив без потребних вештина и да тек уз дугогодишњи рад са менторима/колегама стичу знања, умења и вештине на основу којих могу да успешно обављају радне задатке. Овај захтеван и друготрајан процес тражи мотивисане младе колеге, као и искусне менторе. Уколико се тренд забране запошљавања настави и онемогући пријем младих кадрова, он ће онемогућити несметано попуњавање поједињих одељења. То ће створити огромне проблеме у раду, а, са друге стране, Архив ће зауставити у покушају развоја и унапређења делатности.

3) Количина несрећене грађе

Основна делатност архива везана је за сређивање архивске грађе. Према правилима архивистике, несрећена грађа се не може давати на увид корисницима. У депоима Историјског архива Града Новог Сада тренутно има 3,5 км несрећене архивске грађе, што је директна последица недовољног броја запослених. То представља озбиљан проблем, а сређивање ове грађе први задатак за наредни период.

4) Непостојање рачуноводства у самој установи

Један од кадровских проблема јесте непостојање службе рачуноводства у самом Архиву. Од октобра 2014. године Архив за ове послове ангажује екстерне агенције, што ствара свакодневне проблеме у раду институције, који се надомештавају ангажовањем директора, секретара и осталих запослених.

5) Недовољни капацитети за писање и реализацију пројектата

Нови трендови у реализацији културних делатности у Републици Србији захтевају све веће програмско финансирање свих установа културе. Историјски архив Града Новог Сада, сходно својим могућностима, редовно подноси предлоге пројекта на конкурссе које расписују Министарство културе и информисања Републике Србије и Секретаријат за културу АП Војводине. Међутим, с обзиром на то да је Нови Сад Европска престоница културе за 2021. годину и да су доступни и ИПА фондови, прилике за проектно финансирање су много веће, а због мањка кадрова и њихове недовољне обучености, Архив није у могућности да их у потпуности искористи. Штавише, због недовољних кадровских капацитета, Архив је већ неколико пута морао да одустане од учешћа у већ одобреним, значајним пројектима. Утолико се јасно уочава да је Архиву потребно лице које би могло искључиво да се посвети изради пројектата и конкурисању.

6) Непостојање педагошке службе

Један од актуелних праваца развоја архивистике јесте и развој педагошке службе. Она омогућава васпитање и развој публике и корисника, подизање културног нивоа становништва, што у будућности може да има добар повратни утицај на рад Архива. Међутим, поново, Архив нема могућности да издвоји неког од стално запослених да би се бавио овим пословима, нити има лице које би се искључиво бавило педагошким активностима.

7) Недовољно познавање страних језика, посебно оних на којима се налази архивска грађа (немачки, мађарски, латински)

Старија архивска грађа којом Историјски архив Града Новог Сада располаже, из периода 1748 - 1918. године, писана је на четири језика: латинском, немачком, мађарском и српском језику. Утолико се, познавање ових језика намеће као императив доброг рада. Тренутно у Архиву ради само једно лице које је завршило немачки језик што свакако омета добар рад, а ова слабост уједно указује на то које би допунске квалитетете требало да имају кадрови које би требало запослити у Архиву у наредном периоду.

Врло слични резултати овима добијени су у коришћењу SPIDER WEB анализе. Као снаге установе наведени су одличне просторије и опрема, добри односи са корисницима, медијима и другим културним установама, док су кључне слабости људски ресурси (недеовољан број запослених) и финансијски менаџмент.

Резултати SPIDER WEB анализе

Тип ресурса/капацитета	Оцена од 1 до 5
1. Просторије и опрема	4,6
2. Односи са корисницима	4,4
3. Односи са медијима	4,4
4. Односи са другим културним установама	4,4
5. Fundraising (прикупљање финансијских средстава)	4
6. Менаџмент организације	3,8
7. Људски ресурси	3
8. Финансијски менаџмент	2,8

Снаге и слабости саме институције представљају само један сегмент слагалице коју је потребно уклопити да би се унапредио рад установе. Други важан, а често и важнији аспект, јесу прилике у окружењу које би могле допринети њеном развоју и негативни чиниоци – претње које би развојне планове могли омести.

Међу приликама које би могле допринети развоју Историјског Архива Града Новог Сада уочени су:

- 1) *Добра сарадња са установама културе и образовања у Новом Саду, Војводини, Србији и непосредном међународном окружењу*

Историјски архив Града Новог Сада је у последњих 5 година реализовао пројекте са следећим установама: Музеј Града Новог Сада, Завод за заштиту споменика Новог Сада, Архив Војводине, Музеј Војводине, Прва копнена бригада Војске Србије, Речна флотила, Бачка епархија, Војни архив, Војни музеј, Архив Београда, НВО Тераформинг, Скупштина Града Новог Сада, ОШ Иван Гундулић, Државни Архив Мађарске, Ратни архив у Бечу, ЕПК 2021, Академија уметности у Новом Саду и другим. Неговањем добрих односа која се остварају институционално, професионално и лично, запослени у Историјском архиву Града Новог Сада стварају претпоставке унапређење основних делатности установе, као и за могуће будуће заједничке програме и пројекте.

- 2) *Добра комуникација са оснивачем*

Град Нови Сад је годинама уназад најважнија подршка раду Историјског архива Града Новог Сада. Добра сарадња са Градоначелником, Градским већем и Управом за културу јесте један од приоритета Архива.

- 3) *Солидно финансирање од стране оснивача - Града Новог Сада*

Преко 85% процената буџета Архива долази реализацијом пројекта које установи даје Град Нови Сад. У протекли неколико година Архив је добио нову зграду, аутомобил и опрему што омогућава несметан рад и успешну реализацију задатака.

4) Нови Сад као Европска престоница културе 2021

У току су договори за реализацију једног већег пројекта у 2021. години. Уз добру сарадњу са ЕПК 2021 Архив долази до веће видљивости и шансе за повећање реализације нових пројекта.

5) Фондови за прекограницну сарадњу

Једна од шанси за међурегионално повезивање јесу и прекограницни фондови Европске уније. Кроз своју територијалну надлежност Архив се наслажа на гранични регион Републике Хрватске, тако да кроз сарадњу са институцијама из тог региона може доћи и до заједничких пројекта.

6) Допринос информационих технологија бОЉОЈ видљивости Архива и његовог рада

Кроз сарадњу са Министарством културе и јавно информисање Историјски архив Града Новог Сада ће постати део јединствене архивске мреже што ће омогућити лакшу презентацију културних добара које Архив чува. Такође, промоцијом културног претраживача Републике Србије биће лакше доћи до бОЉЕ видљивости у јавности.

7) Дигитализација као облик заштите архивске грађе

Прилику за унапређење рада Архива представља и увођење стандарда да би архивску грађу требало дигитализовати. Утолико је дигитализација процес који се наметнуо као један од битних циљева рада Архива. Са једне стране, једном дигитализована грађа не мора више да се вади из депоа, чиме се смањује ризик од физичких оштећења, а са друге стране, омогућава корисницима да лакше и брже дођу до информација које их интересују. Архив има део опреме који му је потребан за дигитализацију, али потребна је до-обука кадрова и правовремено дефинисање стандарда које треба поштовати приликом дигитализације, да би се избегло дуплирање послова.

Током анализе је идентифкован и један број претњи, које треба имати у виду приликом планирања рада установе у наредном периоду. То су, с обзиром на кадровске проблеме које Архив има, најпре:

1) Забрана запошљавања у државним установама

Узимајући у обзир да непостоји формално образовање за посао архивисте, јасно је да се архивисти оспособљавају тек кроз непосредни дугогодишњи рад у установи. Забрана запошљавања је зауставила тај процес, што би у будућности могло озбиљно да угрози рад Архива.

2) Губитак радних места услед одласка радника у пензију

У 2019. години, још двоје запослених у Историјском архиву Града Новог Сада отићи ће у пензију, што ће додатно закомпликовати процес рада у Архиву. Имајући у виду оно што се дешавало последњих година, постоји страх да ће то довести до новог смањивања броја запослених у Архиву.

3) Усвајање предлога Закона о архивима у садашњем облику

Према доступним информацијама, предлог новог Закона о архивима није поделио грађу на јавну и приватну, што ће додатно отежати и повећати посао запослених у Архиву. Са друге стране, прелазак под патронат Републике, уколико до њега дође, свакако оставља зебљу како ће тећи финансирање Архива. Најављено укидање сопствених прихода ће такође успорити и усложити рад Архива.

4) Законска неусклађеност

Тренутни Закон о културним добрима је из 1994. године а добар део упутства на основу којих се обавља архивска делатност је из времена СФР Југославије, што указује на анахронизам правне регулативе и несклад између реалности и постајеће правне праксе.

5) Промена оснивача (уместо Града Новог Сада Република Србија)

Историјски архив Града Новог Сада је установа од великог значаја за Град Нови Сад, с обзиром на то да се у депоима Историјског архива Града Новог Сада чува се око 8.319,14 м архивске грађе, у оквиру 952 фонда који обухватају временско раздобље од 1748. до 2016. године. У овим документима се налазе подаци о развоју Града и околине, као и појединачних органа и организација, правних и физичких лица. Град Нови Сад је, управо препознајући значај ове установе, из сопствених средстава финансирао изградњу најсавременије зграде за чување архивске грађе у Србији, у којој је данас и седиште Историјског архива Града Новог Сада. С обзиром на то да је вршењем оснивачких права Града Новог Сада функционисање Историјског архива града Новог Сада знатно унапређено и побољшано, Архив са зебљом дочекује предлог новог закона по којем ће оснивачка права прећи на Републику – за шта је вероватно да ће довести до централизације и успоравања рада установе.

6) Технолошки изазови дигитализације

Обавеза дигитализације архивске грађе представља прилику, али истовремено и претњу. Недостатак запослених обучених за рад са информационим технологијама свакако представља озбиљан изазов у раду. Нови програм на основу које ће обављати стручни рад у Архиву који доноси Република, је такође непознаница, а свакако остаје питање како

ускладити све то са постојећим софтверским решењима (аналитика, депо и спољна служба).

Резултати SWOT анализе

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Одличан објекат и услови за чување архивске грађе • Образован стручни кадар • Добра техничка опремљеност • Квалитет архивске грађе • Добра атмосфера у колективу 	<ul style="list-style-type: none"> • Недовољан број стручних радника • Старосна структура запослених • Количина несрећене грађе • Непостојање рачуноводства у самој установи • Недовољни капацитети за писање и реализацију пројекта • Непостојање педагошке службе • Недовољно познавање страних језика, посебно оних на којима се налази архивска грађа (немачки, мађарски, латински)
ПРИЛИКЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Добра сарадња са установама културе и образовања у Новом Саду, Војводини, Србији и непосредном међународном окружењу • Добра комуникација са оснивачем • Солидно финансирање од стране оснивача - Града Новог Сада • Нови Сад као Европска престоница културе 2021 • Фондови за прекограницну 	<ul style="list-style-type: none"> • Забрана запошљавања у државним установама • Губитак радних места услед одласка радника у пензију • Усвајање предлога Закона о архивима у садашњем облику • Законска неусклађеност • Промена оснивача (уместо Града Новог Сада Република Србија) • Технолошки изазови дигитализације

<p>сарадњу</p> <ul style="list-style-type: none"> • Допринос информационих технологија бољој видљивости Архива и његовог рада • Дигитализација као облик заштите архивске грађе 	
---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--

ИСКАЗИ О МИСИЈИ, ВИЗИЈИ И ВРЕДНОСТИМА ОРГАНИЗАЦИЈЕ

МИСИЈА ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА ГРАДА НОВОГ САДА

Кроз свакодневне, првидно профане активности прикупљања, заштите, сређивања архивске грађе, њеног пружања на увид истраживачима и издавања потврда грађанима Историјски архив Града Новог Сада се, у ствари, појављује као чувар, заштитник и делимично креатор историјског сећања Новог Сада и утолико и гарант његове будућности.

ВИЗИЈА ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА ГРАДА НОВОГ САДА:

Историјски архив Града Новог Сада као пример примене на локалном нивоу, највиших, светских стандарда архивистике.

ЦИЉЕВИ И СТРАТЕГИЈЕ

На бази резултата стратешке анализе и кроз процес стратешког програмирања радна група је дефинисала осам стратешких циљева установе за период 2020 – 2024. године.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1: Запошљавање стручних кадрова

У току 2020. године, Историјском архиву Града Новог Сада за обављање редовних активности биће потребно да запосли лица на следећим пословима: Шеф Одељења за документацију, информације, коришћење и заштиту архивске грађе ван Архива, шеф рачуноводства, архивист на пословима заштите архивске грађе и регистратурског материјала ван архива и технички секретар, Историјски архив Града би морао до 2024. године да повећа број запослених како би могао успешно да обавља поверили посао и испуњава дужности које има. Дугорочно, процена је да је Архиву за оптимално функционисање потребно десет нових запослених и то на следећим позицијама: у Одељењу општих послова једно лице на позицији техничког секретара и једно лице на позицији шефа рачуноводства; у одељењу Спољне службе једно лице, док на Обради и сређивању архивске грађе потребно нам је четири лица са завршеним факултетом и лица са завршеном средњом школом.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2: Сређивање несрећене грађе

У Архиву тренутно има 3,5 км несрећене грађе и њено сређивање је један од приоритета рада Историјског архива Града Новог Сада. У перспективи, груба процена говори да би у наредним годинама са терена Архив требало да преузме још најмање 20 км архивске грађе. Поштујући норме за сређивање архивске грађе очигледно је да са постојећим кадровима Архив неће бити у могућности да испуни свој основни задатак, а то је архивистичко сређивање. Тек кадровском попуном, установа ће бити у могућности да спремно прихвати овај задатак и успешно смањи количину несрећене грађе. План је да до 2020. године обрадимо 300 метара несрећене грађе. У времену 2021-2024 циљ је да средимо 800 метара грађе.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3: Јачање технолошке опремљености установе

Историјски архив Града Новог Сада је технолошки доста добро опремљен, посебно у поређењу са историјским архивима у другим градовима Србије. Међутим обавезе дигитализације архивске грађе које ће се појавити у блиској будућности, захтевају да се постојећа техничка опремљеност унапреди.

Процес дигитализације значајан је за Историјски архив Града Новог Сада (на основу предлога новог закона биће и законска обавеза) као облик заштите архивске грађе и омогућавања лакшег приступа и коришћења. Шири значај реализације овог процеса лежи у важности архивских фондова одабраних за дигитализацију. Дигитализација грађе у сфери архивске струке постала је процес без којег је готово немогуће замислити рад савременог архива. Управо због тога, у наредним годинама планирамо набавку скенера за све стандардне формате постојеће грађе (до А0), обнављање постојеће опреме (куповина једног скенера за књиге и куповина нових фотоапарата 2021. године као и куповину сервера на којим ће се складиштити подаци), како би и Историјски архив Града Новог Сада коначно могао самостално да започне ту активност. Сам процес дигитализације ће бити вршен у складу са архивистичким стандардима што ће Архиву омогућити двоструку корист: заштиту скениране грађе, као и могућност да се архив у будућности наметне на тржишту као установа која ће самостално и квалитетно моћи да врши овај захтеван посао. Овај процес би пружио шансу запосленима да се стручно оспособе и усаврше.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4: Дигитализација архивске грађе

Поред техничке опремљености, кључно питање за успешно спровођење дигитализације је питање кадрова који би се дигитализацијом архивске грађе бавили, као и стандарда за које је неопходно да буду познати пре него што се са дигитализацијом грађе почне, да се послови не би непотребно дуплирали. Основни предуслов за успешно спровођење процеса дигитализације јесу једнообразна правила за све архиве, као једнообразни стандарди описа докумената (мета-дата). Увођење истих стандарда за све архиве биће од великог значаја за ширу и стручну јавност, што ће омогућити популаризацију овог

културног наслеђа, као и већу научну продукцију. За овај процес ће Архиву бити потребна запослена лица која су овладала овим делом информационих технологија. План је да се до краја 2024. године набави следећа опрема: апарат за микрофилмове, МФ камера, процесор за развијање микрофилмова, читач микрофилмова, скенер А0 формата и 4 фотоапарата за скенирање. Циљ је да се до краја планског периода, 2024. године направи 70.000 снимака. Пратећи смернице о дигитализацији, као и обимност посла, јасно је да ће Архиву на тој позицији бити потребно четворо људи (два лица високошколске образованости и два лица са завршеним средњошколским образовањем).

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 5: Формирање рестаураторске и конзерваторске радионице и књиговезнице у оквиру Историјског архива Града Новог Сада

У згради Историјског архива Новог Сада постоје просторије предвиђене за рестаураторску и конзерваторску радионицу, а ове делатности би значајно унапредиле и рад установе. С обзиром на то да је за ове делатности потребна доста скупа опрема, решење би могло бити да ову опрему, која би се налазила у просторијама Историјског архива Новог Сада, користе и друге заштитарске установе у граду и покрајини (Архив Војводине, Матица српска, Галерија Матице српске и друге)

Услед старости, ратова и разарања, као и током деценија, па и векова чувања и коришћења, архивској грађи су наношена различита физичка и биохемијска оштећења којима је ова културна баштина још увек изложена. Многи непроцењиво вредни архиви и рукописи, претрпели су већа или мања оштећења. Често им недостају углови (понегде делови, чак и читаве странице), док су листови и кожни повези неретко исцепани, суви и крти. Визуелним прегледом архивске грађе уочени су микроорганизми који су у великој мери захватили папир. Узорци су узимани са архивске грађе и из ваздуха депоа у којима се грађа налази. У ваздуху и на архивској грађи нађен је значајан број спорулисаних и неспорулисаних гљивица, доминантно из родова *Aspergillus*, *Fusarium* и *Penicillium*, али и родова *Cladosporium* и *Aspergillus*. Налаз Департмана за биологију Природно-математичког факултета у Новом Саду, где је вршена анализа, показује присуство велике количине плесни и гљивица, које у значају мери оштећују архивску грађу. Услед штетних дејстава сувише влажног или сувог ваздуха и варирања температуре средине, постоји велики ризик и оправдана бојазан да би могли остати без непроцењиво вредних и ретких фондова. У најскоројој будућности поједини фондови би могли бити девастирани, а огроман досадашњи труд, као и труд ранијих генерација, обезвређен, јер ову културну баштину, уколико убрзо не буде заштићена од даљег пропадања, неће бити лако сачувати за будућа покољења. Формирањем радионице у Архиву би био омогућен неупоредиво ефикаснији рад на чувању вредне, категорисане и некатегорисане покретне културне баштине, а иста услуга била би пружана и осталим архивима у Србији. Тренутно, ван Београда, постоји само једна радионица - у Архиву Војводине - што доводи до тога да због обима посла колеге из тог архива не могу да постигну да заврше све послове. Зато би

отварање једне овакве радионице повећало учинковитост заштите културних добара у Новом Саду и Војводини. Од опреме је потребно купити систем за аноксиону дезисенкцију, преносни музејски усисивач, реустараторску лемилицу, улошке за ртц2, ултразвучни расписривач паре са регулатором ртц, Бонецо овлаживач, сушилицу за папир СР2, две кадице, пресу за папир и два стола за рестаурацију. За обављање ових послова потребно је запошљавање два лица - једног са средњом стручном спремом и једног са високом стручном спремом.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 6: Јачање капацитета запослених за писање и реализацију пројектата

Због недовољних капацитета за писање и реализацију пројектата, Историјски архив Града Новог Сада је претходних година често био у ситуацији да не приhvата партнерства која су нуђена. Имајући у виду многоструке прилике које се отварају наредних година, обука лица за писање пројектата биће је од приоритета Архива. Циљ је да, до краја 2020. године, бар двоје запослених у Архиву буде оснобљено да пишу и захтевније предлоге пројектата, попут оних за конкурс Европске Уније.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 7: Унапређење сарадње са корисницима кроз едукацију и увођење педагошке службе

Историјски архив има солидну сарадњу са корисницима, али она би се могла значајно унапредити, нарочито кроз различите форме едукативних делатности, за шта Историјски архив има потенцијале. Архив у својој редовној делатности сарађује са различитим групама корисника, међу којима централно место имају стручна јавност, школска омладина и студенти. У току 2018. године, Архив је примио 112 истраживача – корисника архивске грађе (укупно 200 истраживачких дана) са различитим темама истраживања. За потребе правних и физичких лица (странака) у току 2018. године издато је укупно 2.299 уверења из архивске грађе, са обрадом преко 7.000 података. Од укупног броја решених захтева, 1.152 захтева се односило на радне односе (М-4 обрасци, картони ЛД, платни спискови, персонална документација), а 1.147 захтева су остали предмети (ДН-предмети које траже Основни судови и грађани у поступку реституције, као и захтеви Виших судова који се односе на рехабилитацију лица која су осуђена као ратни злочинци 1945/46. године), грађевинске дозволе, употребне дозволе, дипломе о завршеној школи, отплате кредита и друго. Гледајући кроз искуства из прошлих година, Архив само кроз овај део делатности општи са минимално неколико хиљада људи. Кроз издавачку делатност (Архив издаје Годишњак и зборнике Документата), Архив се обраћа научној јавности. Међутим, у популаризацији културног наслеђа постоји проблем, јер Архив нема педагошко одељење. Архивска педагогија, најмлађи елеменат архивске делатности је одавно развијена у Западној Европи, а било би пожељно да буде присутна и у Србији. Ангажовањем лица и израдом плана рада овог одељења била би омогућена

популаризација рада Архива и културне баштине уопште код млађих генерација. Планирано је да Архив до 2021. године покрене педагошку службу, за шта би за почетак било задужено једно лице са високом школском спремом, а сав потребан материјал и услове за обављање ове делатности постоје у Архиву.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 8 - Повећање видљивости Архива кроз уступање простора културним програмима, унапређење web странице и коришћење друштвених мрежа

Историјски архив има једну од најбољих зграда културних установа у Новом Саду, чији би потенцијали (конференцијска сала, изложбени простори) могли да се употребе, упркос томе што њихова комерцијализација није дозвољена, за подизање нивоа видљивости установе у Новом Саду и шире (кроз уступање простора за конференције, едукативне делатности, културне програме, изложбе итд), као и за стицање навике публике да у овај део града долази. Повећање видљивости је могуће и кроз активније присуство у виртуелном простору – кроз унапређење web странице и пружања услуга електронски путем, као и значајнију активност преко друштвених мрежа. План повећање видљивости у јавности Историјског архива Града Новог Сада је рашиљен на више активности: 1. присуство на друштвеним мрежама и електронским медијима; 2. рад са школском децом и студентима; 3. организовање изложби и предавања; 4. организовање догађаја са сродним институцијама и невладиним организацијима. Страница Историјског архива Града Новог Сада на Фејсбуку је једна од видљивијих и посебенијих страница установа културе у Србији, а у будућности је планирано и покретање налога на Твитеру.

АКЦИОНИ ПЛАН

СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ	АКЦИОНИ ПЛАН ЗА 2020. ГОДИНУ
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1: Запошљавање стручних кадрова	У првој години примене стратешког плана, главни акценат у раду ће бити на новом запошљавању. С обзиром на то да током 2019. године још двоје запослених у Историјском архиву Града Новог Сада одлази у пензију, планирано је да се у 2020. години у Архиву запосли четворо стручњака - шеф Одељења за документацију, информације, коришћење и заштиту архивске грађе ван Архива, шеф рачуноводства, архивист на пословима заштите архивске грађе и регистратурског материјала ван архива и технички секретар. Према финансијском плану из 2019. године Историјски архив Града Новог Сада има предвиђена средства за реализацију овог плана, једино ће бити неопходан договор са оснивачем како то реализовати, с обзиром на забрану запошљавања
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2: Сређивање несређене грађе	У току 2020. године планирано је сређивање 200 метара несређене архивске грађе - за шта ће бити

	надлежан шеф Одељења за обраду и сређивање.
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3: Јачање технолошке опремљености установе	У првој години реализације стратешких циљева планирана је набавка опреме за микрофилмовање и набавка скенера за веће формате. За овај део ће бити задужени директор и помоћник директора.
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4: <i>Дигитализација архивске грађе</i>	Планирано је да се до краја 2020. године направи 10.000 дигиталних записа. Послом ће руководити шеф Одељења за обраду и сређивање.

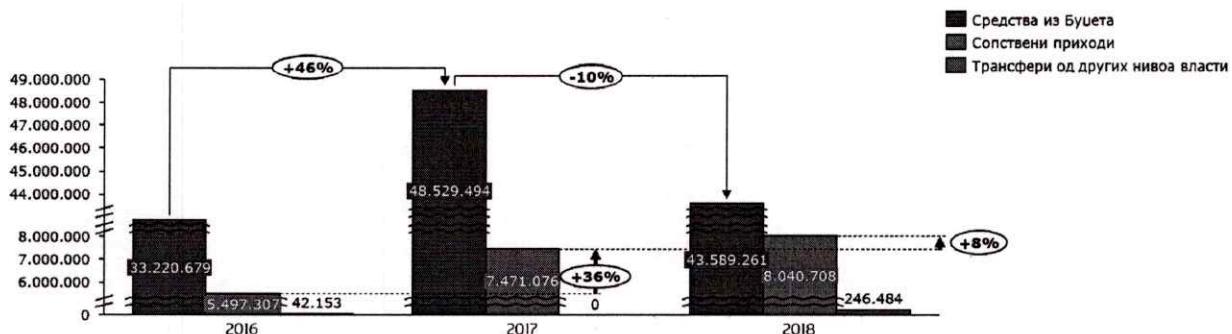
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 5: Формирање рестаураторске и конзерваторске радионице и књиговезнице у оквиру Историјског архива Града Новог Сада	План је да се у првој години програма започне посао на формирању радионице за конзервацију кроз набавку једног скенера за стандардне формате. За реализацију овог циља биће ће задужен секретар Архива.
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 6: Јачање капацитета запослених за писање и реализацију пројеката	Планирано је да до краја 2020. године двоје лица из Одељења за обраду и сређивање заврши обуку за писање пројеката.
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 7: Унапређење сарадње са корисницима кроз едукацију и увођење педагошке службе	Покретањем пројекта „Архив место за учење“, у току 2020. године, биће успостављена сарадња са основним и средњим школама где ћемо кроз рад са историјским секцијама започети рад на архивској педагогији. Циљ је да Архив посете 12 школа у току 2020. године што ће омогућити да за следећу годину формирамо педагошку службу. За реализацију овог пројекта биће задужен Шеф одељења за обраду и сређивање грађе у Архиву
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 8 - Повећање видљивости Архива кроз уступање простора културним програмима, унапређенje веб странице и коришћење друштвених мрежа	У току 2020. године планиран је наставак сарадње са Академијом уметности у Новом Саду (предвиђено је организовање изложбе), Војним архивом (предвиђено је одржавање конференције), невладином организацијом Тераформинг (предвиђено је организовање једне међународне конференције) и покретање твитер налога што ће свакако повећати видљивост архива. За реализацију ове групе циљева биће задужен директор Архива.

ПЛАН БУЏЕТА

Архив располаже потребним финансијским средствима за запошљавања нових, преко потребних кадрова, што ове циљеве у 2020. години чини реалним. Набавка опреме за микрофилмовање биће покушана преко конкурса Министарства Републике Србије (износ 7,5 милиона динара), док ће набавка скенера (износ 4 милиона динара) и набавка опреме за формирање радионице за конзервацију (3 милиона динара) бити обављена из буџетских средстава. За организацију конференција са Војним архивом и Тераформингом биће потребно 250 хиљада динара, а обуку за писање пројеката Архив ће реализовати у сарадњи са Фондацијом 2021 тако да ће бити бесплатна.

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ

Графикон 1. Структура прихода у периоду 2016-2018

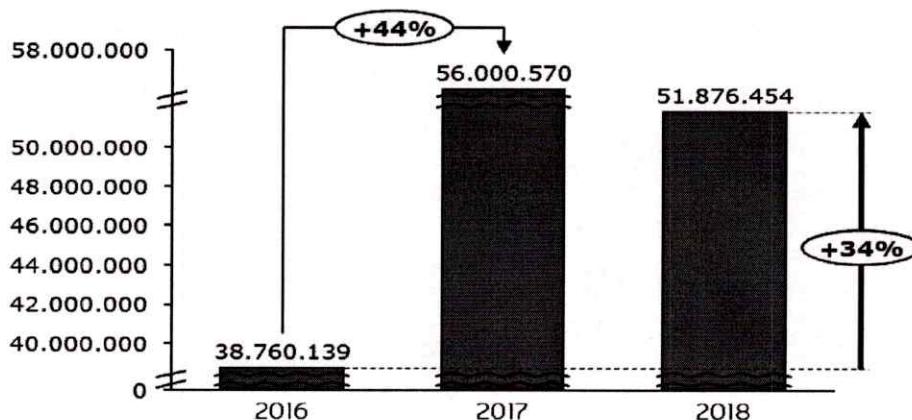


Приходи: период 2016 - 2018

На графикону бр.1 приказана је структура прихода по годинама. Средства из буџета (црвени стуб) 2017. године имају раст од 46% у поређењу са 2016. годином, док је износ средстава из Буџета 2018. године био за 10% мањи у односу на 2017. годину. Сопствени приходи (плави стуб) имају континуални раст сваке године. Наиме, 2017. године су били већи за 65% него 2016. године, док је 2018. тај раст био 8%. Зеленом бојом су обележени Трансфери од других новоа власти.

Графикон 2. Приказ укупних прихода у периоду 2016-2018

■ Укупни приходи по годинама



На графикону бр.2 графички су приказани укупни приходи по годинама, у периоду од 2016 – 2018 године. У поменутом периоду раст укупних прихода износи 34 %.

МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА ПЛАНА

Мониторинг реализације плана биће задатак менаџмента установе и бар још једног члана радне групе коме буде додељена та дужност. Од четири типа мониторинга – мониторинга резултата, мониторинга процеса, мониторинга контекста и мониторинг утицаја – посебна пажња биће посвећена томе да ли се резултати остварују у планираном времену (мониторинг резултата) и анализи процеса кроз који се реализује стратешки план (мониторинг процеса).

На основу стратешког плана сваке године ће бити прављени акциони планови који ће бити основа за активности мониторинга. Запослени у Архиву задужени за мониторинг пажљиво ће пратити реализацију активности и остварење резултата и у случајевима застоја у њиховој реализацији предузимати корективне мере.

Евалуација постигнутог биће вршена на крају сваке године и пре почетка реализације новог акционог плана. У евалуацију постигнутог биће укључени сви чланови колектива, као и чланови Управног одбора. Задатак евалуације биће да се „лекције“ научене претходних године у остварењу стратешког плана, што успешније примене у даљој реализацији плана. Биће оцењивани релевантност планираног, ефикасност и ефективност активности, као и утицај и одрживост остварених резултата и циљева.

КОМУНИЦИРАЊЕ ПЛАНА

План ће бити комунициран на више нивоа. Најпре, пре његовог усвајања, стратешки план ће бити представљен целом колективу и мишљења и сугестије изражени током састанка биће уgraђени у сам план. Финална верзија плана биће потом представљена члановима Управног одбора који би требало званично и да га усвоје. Имајући у виду да остварење многих од стратешких циљева (запошљавање потребних нових кадрова, набавка нове опреме, формирање конзерваторске и рестаураторске радионице...) директно зависе од подршке и помоћи оснивача (Града Новог Сада) планиран је састанак са представницима оснивача на коме би стратешки план и акциони план за 2020. годину били представљени. Архив ће се потрудити и да елементе свог плана представи стручној јавности и што широј генералној публици – кроз учешће на састанцима, саветовањима, радионицама, као и у презентационим активностима Пројекта 33. Али и кроз наступе на медијима, кроз постављање стратешког и акционих планова на веб страницу Архива, као и активности путем друштвених мрежа. Стратешки план Историјског архива Града Новог Сада је амбициозан, за његово остварење требаће изборити се за подршку доносилаца одлука, стручњака и јавности, па ће утолико успешно комуницирање плана бити од велике важности.